

DEVLETİN ULUSU VE ÜLKESİYLE BÖLÜNMEZ BÜTÜNLÜĞÜ VE BU GEREKÇE İLE HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN SINIRLANDIRILMASI

Av. İlker Hasan DUMAN (*)

ANLATIM DÜZENİ: I. Kavramın Anayasadaki Yeri, II. Sorunun Önemi, III. Kavramlar: A. Devlet, B. Ulus, C. Ülke, D. Kurumlaşma, E. Egemenlik, F. Bağımsızlık, G. Bölünmez Bütünlük, IV. Sınırlama: 1. Sınırlamanın İç Hukuktaki Yeri, 2. Sınırlamanın Uluslar arası Sözleşmelerdeki Yeri, 3. Bütünlüğün "Eylemsel Etkinlikle" Bozulması, 4. Bütünlüğün "Düşünsel Etkinlikle" Bozulması

I. KAVRAMIN ANAYASADAKİ YERİ:

Türkiye Devleti, ülkesi ve ulusuyla bölünmez bir bütündür (Any. md.3)

Bu kural değiştirilemez ve değiştirilmesi önerilemez (Any. md. 4).

Türk Devletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini sağlamak...devletin temel amaç ve görevidir (Any. Md.5).

Temel hak ve özgürlükler, Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünün, ulusal egemenliğin...korunması amacıyla... Anaya-

(*) İstanbul Barosu Avukatı.

sanın sözüne ve ruhuna uygun olarak yasayla sınırlanabilir (Any. Md. 13/1).

Anayasada yer alan hak ve özgürlüklerden hiç biri, Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünü bozmak.... amacıyla kullanılamazlar (Any. Md. 14/1).

Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünü tehdit eden....her türlü haber ve yazıyı yazarlar, bastırır....sorumlu olurlar (Any. md. 28/5).

Sürelî ve süresiz yayınlar, devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünün korunması bakımından gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda yasanın açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir (Any. Md. 28/7).

Türkiye’de yayımlanan sürelî yayınlar, Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğüne aykırı yayımlardan mahkûm olma halinde, mahkeme kararı ile geçici olarak kapatılabilir (Any. Md. 28/9).

Basımevi ve eklentileri, Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü... aleyhine işlenmiş bir suçtan mahkûm olma hariç, suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemez ve işletilmekten alıkonulamaz (Any. Md. 30).

Devlet, gençlerinDevletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetiştirme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır (Any. Md. 58).

Bilimsel araştırma ve yayında bulunma yetkisi, Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve ülkenin bölünmez bütünlüğü aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez (Any. md. 130/4).

Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünü....ilgilendiren suçlara bakmakla görevli Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulur (Any. md. 143/1).

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, göreve başlarken aşağıdaki şekilde andiçerler:

“Devletin varlığı ve bağımsızlığını, yurdun ve ulusun bölünmez bütünlüğünü, ulusun bağısız ve koşulsuz egemenliğini koruyacağım;....andiçerim.” (Any. md. 81).

Cumhurbaşkanı, görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde aşağıdaki şekilde andiçer:

“Devletin varlığı ve bağımsızlığını, yurdun ve ulusun ve milletin bölünmez bütünlüğünü, ulusun bağısız ve koşulsuz egemenliğini koruyacağım...andiçerim” (Any. md. 103).

Siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğüne,.....ulus egemenliğine....aykırı olamaz (Any. md. 68/4).

Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan “**Ulusal sınırlar içinde yurt parçaları bir bütündür, birbirinden ayrılamaz.**” biçimindeki karar, Anayasa yoluyla siyasal ve toplumsal yaşamımıza girmiş olmaktadır.

II. SORUNUN ÖNEMİ: “Devletin ulusu ve ülkesiyle bölünmez bütünlüğü” ilkesinin “genel” anlamı: “Devlet “TEK”dir, ülke “TÜM”dür, ulus “BİR”dir. Ulusal birlik; devleti kuran, ulusu oluşturan toplulukların ya da bireylerin, etnik kökeni ne olursa olsun, yurttaşlık kurumu içinde ayrımsız birliktelikleriyle gerçekleşir. Anayasada ve yasalarda yurttaşlar arasında ayrımı öngören hiçbir kural bulunmadığı gibi, kimsenin soy kökeninin yadsınması söz konusu değildir. Ulusal ve tekil devlet etnik ayrılıklarla tartışılmaz. Herkesin, her zaman karşılaşılabileceği ve giderek hukuk devletinde giderilip karşılığı istenebilecek aykırılık, çelişki, haksızlık ve yanlışlıklar, insan hakları alanında sömürü nedeni yapılarak,

gerçekler saptırılıp çarpıtılarak, üstü kapalı biçimde, ayrı ulus yoluyla ayrı devlet amaçlanamaz. Farklı etnik gruplar birlikte uluslaşıp devletleşmiştir. Ülke birliğini bölmek; belli toprak parçalarını bir ırktan gelenlere maletmek, etnik arındırma yapmak anlamına gelir ki, bunun çağdaş, insancıl değerlerle bağdaştırılması olanaksızdır. Yurttaşlık, bölge özelliklerini ve etnik farklılığı aşan, bütünleştirici çağdaş bir olgudur. Bu konuda bir kimsenin diğerinden farklı olmasına; din, kültür ve etnik kökene ilişkin ayrıcalıklara yer yoktur. İnsan haklarının yalnızca bir kişiye, sınıfa ve zümreye değil ayrımsız olarak bütün yurttaşlara eşit olarak uygulanması esastır. Siyasal açıdan önemli olan, soy değil, ulusal topluluktan olmaktır. Eğer bir soy, yurttaşlık bağlamındaki insan hakları dışında özel haklara sahip olmak isterse bu, onun ulus bütünlüğü içinde yalnız bir köken değil, aynı zamanda ayrı ulusal bir topluluk anlamına gelir. Bu ise, ulus bütünlüğü ilkesiyle bağdaşmaz (Anayasa Mahkemesinin 20.7.1971 gün ve 3/3 sayılı SPK kararı)

III. KAVRAMLAR:

A. DEVLET:

a. Devlet, bir tüzelkişidir: Onu oluşturan bireylerden ve onların kişiliklerinden ayrı bir varlığı ve kişiliği vardır.

b. Devlette devamlılık asıldır: Devlet yalnız belli dönemde yaşayan insan topluluğundan ibaret değildir. Kuşaklar değişir fakat devletin varlığı devam eder. Bu nedenledir ki, devlet adına yapılmış işlemler, bunları yapanların değişmesiyle ortadan kalkmazlar, hükümetlerin ya da rejimin değişmesi halinde de, yapılan işlemler varlıklarını korurlar. Hükümetler geçici, Devlet kalıcıdır.

c. Devlet, tüzelkişiliğe sahip olduğu için, borçlu veya alacaklı, mahkemelerde davalı veya davacı olabilmektedir.

d. Devletin tüzelkişiliği ile Devlet içindeki başka tüzelkişiler arasındaki fark "egemenlik" kavramında yatmaktadır.

e. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, "Türkiye" adı verilen ülke üzerinde Türk Ulusu tarafından kurulmuş, "laik", "demokratik", "milli", "insan haklarına dayanan", "egemenlik bağısız ve koşulsuz ulusta bulunan", "sosyal hukuk devleti"dir.

B. ULUS: Ülke üzerinde yaşayan, tarihsel ve sosyolojik yönden belirli aşamalar geçirmiş, kültür ve ülkü birliğine ulaşmış topluluktur (Bkz. Yargıtay 9. CD. 22.11.1999, 1296/3623):

a. Uluslar, varlıklarını tarihsel gelişmeler ve gerçeklerle kazanırlar. Ortak kültürün, toplumsal dayanışmanın ve birlikte yaşama duygusunun doğuşu, gelişip güçlenmesi tarihe dayanır. Birlikte yaşama duygusu olmasaydı, aynı ülke, aynı ulus ve aynı devlet için "Kurtuluş Savaşı" verilmezdi.

b. Türk Ulusu, ırkçılık anlayışı üzerine kurulmamıştır. Ulusu oluşturan etnik öğelerin ayrı ulus olarak kabulü doğru olmaz. "Ben Türk'üm" demek, hukuki ve siyasi yönden Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bir yurttaşı, Türk Ulusunun bir bireyi olma anlamına gelir.

c. Ulus, bireylerin birbirleriyle aynı zamanda maddi ve manevi bağlarla birleşmiş olduklarını hissettikleri ve kendilerini, öteki ulusal toplulukları oluşturan bireylerden farklı olduklarını kabul ettikleri bir insan topluluğudur.

d. Ulus, birlikte yaşama isteğinden doğmuştur. Birlikte yaşama isteğinin temelinde, kuşaktan kuşağa aktarılan mânevi miras, geçmişin parlak ve karanlık günlerinin anılarına bağlı kalmak, gelecek için izlenecek tutumun birlikte hazırlanması yatar.

e. Dil, çok önemli olmakla birlikte ulusun kurucu unsuru değildir. Aynı dili konuşan bir çok ulus vardır. Bu ulusların bireyleri aynı dili konuştukları halde, ayrı bir ulus ve ayrı bir devlet halinde var olmaktadır. Dilin, birleştirici rolü yadsınamaz.

f. Dinsel birlik, bir ulus için zorunlu değildir. Bir ulusun insan-

ları farklı dinlere inanabilirler, yeter ki, dinsel bağlılığın ötesinde, bireylerde birlikte yaşama isteği bulunsun.

g. Dil, din, ülke birliği bulunmasına karşın, bireyler ortak zengin anılara sahip değillerse ve bugün birlikte yaşama isteği taşıyorlarsa, başka bir anlatımla paylaşma ve dayanışma örneği göstermiyorlarsa bir ulustan söz edilemez.

h. Türk Ulusu, ırk esasına dayanmaz. Ayrımcılık ve ırkçılık esas alınmadığı için, Türkiye Cumhuriyetini kuran Türk halkı, kökeni ne olursa olsun, devlet yönetiminde ve hukuk önünde tartışmasız eşittir. Bu sonuç, birlik ve birlikte yaşama iradesinin bir gereğidir. "Türk Ulusu" kavramı, ayrımcılığı dışlar, ulus yapısı içinde kaynaşmayı öngörür. Erimeyi veya eritmeyi değil.

i. Türk Ulusu, Türk Devletinden önce de vardı. Devlet daha sonra kurulmuş olmakla birlikte, Türk Ulusunu hukuki ve siyasi açıdan merkezileştirmiştir.

j. Ulus kavramı, dar çerçeveli topluluk ve dinden başka toplumsal bir bağı olmayan ve başka öge aramayan ümmet kavramından çok farklıdır. Ulus; tarihsel ve sosyal gelişmenin yarattığı birlikte yaşama olgusu olup; ırk gibi antropolojik ve filolojik niteliklere dayanan dar bir kavram ya da ortak bir tarih bilinci yaratmamış olan göçebe, yerel dil ve soy gruplarından oluşan sosyolojik bir yapı olan kavim değildir. "Misak-ı Milli" sınırları içinde Türkiye Cumhuriyetinin üzerinde kurulduğu, Avrupa, Asya, Afrika kıtaları arasında köprü durumunda olan, çeşitli göç ve sığınmalara kucak açan vatanında, bin yılı aşan uzun bir tarihsel gelişme sonunda yaşayan ve Kafkaslara, Balkanlara, Afrika ve Orta Doğu'ya uzanan Osmanlı İmparatorluğundan arta kalan çeşitli etnik kökenlerden meydana gelen insanlar ortak geçmişe, tarihe, ahlaka, değer yargılarına, dine, hukuka ve eşit haklara sahip olarak karşılıklı olarak birbirlerini kültürlerini ve eski Anadolu uygarlıklarından kalan değerleri de özümseyerek birlikte ortak kültür ve kimliğe sahip bir vatan ve ulus oluşturmuşlardır. Bu nedenle Atatürk, "Türkiye Cumhuriye-

tinini kuran Türkiye halkına Türk Ulusu denir" demiş ve ulus bütünlüğünü esas almıştır (Anayasa Mahkemesinin 14.7.1993 gün ve 1/1 SPK kararı).

C. ÜLKE: Bir Devletin uluslar arası andlaşmalarla çizilmiş sınırları içinde kalan, halkının yaşadığı, egemen olduğu toprak parçasıdır (Bkz. Yargıtay 9. CD. 22.11.1999, 1296/3623):

a. Devlet yetkilerini ancak "ülke" denilen sınırlanmış ve tanınmış toprak parçası üzerinde kullanabilir.

b. Ülkesiz bir Devlet ve Devletsiz bir ülke düşünülemez.

c. Her toplum, belli bir arazi üzerine yerleşir.

d. Bir toprağa sahip olmayan bir devlet, uzun süre, varlığını sürdüremez.

e. Ülke, ulus ve egemenlik olguları arasında zorunlu bir bağ vardır. Bu bağ, "ulus devlet"i veya "ulusal devlet"i ortaya çıkarmıştır. Küreselleşme veya "yeni dünya düzeni" denilen dayatmalar, "milli" olan her şeyi (milli devleti, milli ekonomiyi, milli kültürü, milli hukuku vb...) sarsmakta, bozmakta ve parçalamaya yönelmektedir.

f. Türk Ulusunun ülkesine "Türkiye" adı verilmektedir. Anadolu ve Trakya topraklarından oluşur. Mısak-ı Milli sınırlarıdır. Türk Ulusunun bütün maddi ve manevi gücüyle kazanılmıştır. Uluslar arası sözleşme ve andlaşmalarla sınırları belirlenmiş ve tanınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, egemenlik haklarını "Türkiye" adı verilen ülke üzerinde kullanmaktadır.

D. KURUMLAŞMA: Devlet, siyasi ve hukuki açıdan örgütlenecek, ülkesini ve ulusunu korur ve devamını sağlar:

a. Kurumlaşmayan bir örgütün bağımsızlığı ve egemenliği söz konusu olamaz.

b. Yönetenlerin karar alma yetkileri vardır.

c. Yönetilenler ise, alınan kararlara uyarlar.

d. Kararların uygulanmasını veya bu kararlara uyulmasını sağlayıcı denetim kurumları vardır.

e. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, yasama, yargı, yürütme ve yönetim organ, kurum, kuruluş ve makamlarını oluşturmuş, kurumlaşmış bir devlet olup; bu kurumlaşmayla halkına hizmet etmektedir. Kurumlaşmanın yeterli olduğu veya iyi işlediği söylenemez. Ama yine de, bir örgütlenmeyi "devlet" saydıracak ölçüde yeterli kurumlara sahiptir. Kurumlaşmanın "insan hakları", "hukuk devletine bağlılık" ve "demokrasi esasları"nı dikkate alması yönünde, ulusal ve uluslar arası kamuoyunun büyük etkisi ve çabası vardır.

E. EGEMENLİK:

a. İç egemenlik: Devletin ülke sınırları içinde bütün sosyal ve siyasal kümelere karşı olan üstünlüğüdür.

b. Devlet hayatının hukuk düzenini belirler.

c. En yüksek iradedir.

d. Anayasada bu ilke, 6. maddede, "Egemenlik, kayıtsız ve şartsız Türk Milletininindir." tümcesiyle anlatılmıştır: Egemenlik, ulus bilincinde birleşenlere aittir. Ulus "bir" olduğu için "egemenlik" de "bir"dir. Birçok ulus olsaydı, birçok egemenlik olurdu.

e. Bu hak, bir devlete, hukuka bağlı kalarak, içte ve dışta özgür davranma yetkisi tanır.

f. Bu en yüksek ve asli gücün sahibi, bir tek kişi, aile, zümre veya sınıf değil, bütün ulustur.

g. Devlet, egemenlik hakkı ile, kendi yetkilerini, temel hukuk kurallarını serbestçe belirler.

h. Yaptırım gücü bulunduğu için, kamu gücünü harekete geçirir.

i. Hukuki bir iktidardır. İktidar, hukuk düzenine uyarlar. Bireyler, hukuk kurallarının oluşmasına katılırlar.

j. Devlet, egemenliği başka bir otoriteden almaz.

k. Devlet, egemenliğini kullanırken, kendinden daha üstün başka bir otoriteye bağımlı değildir.

l. Egemenlik bağımsız ve koşulsuz bir iktidardır. Çünkü, dışarıdan ve daha önceden var olan hiçbir normdan kaynaklanmamaktadır.

m. Ancak, ulusal ve uluslar arası hukuk, egemenlik anlayışını zorlamaktadır. Devlet, uluslar arası hukuka, uluslar arası organ kararlarına uymak zorunluluğunu hissetmekle, egemenlik haklarının hiç olmazsa bir bölümünü hukuka bırakmaktadır.

n. Ulusal ve uluslararası hukuka uygun olmayan bir egemenlik kullanımı kabul edilemez. Ulusal hukuk bakımından Anayasada bir açıklık vardır: "Kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanılamaz." Aynı ilke, uluslararası hukuk için de geçerli olmalıdır. Devlet yetkisinin, yalnız Anayasaya dayanması ve ona uygun olması yetmez; aynı zamanda uluslararası hukuka da uygun kullanılmalıdır. Bunun yolu, ulusal hukuku uluslararası hukuka uydurmaktır.

o. Anayasa, egemenliğin bir sınıfa bırakılmasını yasaklamış, ancak sınıf iktidarını yasaklamamıştır. Anayasa Mahkemesinin 8.12.1988 gün ve 2/1 SPK sayılı kararında bu durum şöyle açıklanmaktadır: "*Sınıf egemenliği, siyasi iktidarın ve siyasi faaliyetin belli bir sınıfın tekeline geçmesi, toplumdaki diğer sınıfların ve partilerin siyasi hayatın dışına itilmesi, onlara iktidar olma hak ve olanacağının tanınmaması olarak tanımlanabilir. Anayasanın yasakladığı da budur. Diğer sınıflar üzerinde tahakküm kurmak amaçlanmadığı, hukuk devleti ilkesine, çok partili çoğulcu sisteme ve iktidarların seçimle değişebilirliği kuralına aykırı bir tutum alınmadığı sürece, sınıf iktidarını istemek ya da bu yolda çalışmak yasalara aykırı düşmez. Böyle bir partinin kurulmasına Anayasal ve yasal bir engel bulunmamaktadır.*"

F. BAĞIMSIZLIK:

a. Devletin başka bir devlete bağlı olmadığını, öteki devletlerle hukuk açısından eşit olduğunu anlatır.

b. Uluslararası hukukta, devletlerin egemen eşitliği esastır.

c. "Siyasal, maliye, iktisat, adalet, askerlik, kültür...gibi her alanda tam bağımsız olunmalıdır. Bunlardan herhangi birinde bağımsızlıktan yoksunluk varsa, ulusun ve ülkenin gerçek anlamda bağımsızlığından söz edilemez." "Kurtuluş Savaşının amacı tam bağımsızlıktır. Bağımsızlığın tamlığı ise ancak mali bağımsızlıkla olabilir. Bir ülkenin maliyesi bağımsızlıktan yoksunsa, o devletin hayat kolları kımıldayamaz. Çünkü her devlet ancak mali güçle yaşar. Mali bağımsızlığın korunması için ilk koşul, bütçenin iktisadi yapı ile uygun ve denk olmasıdır. Devlet yapısını yaşatmak için dışarıya başvurmaksızın ülkenin gelir kaynaklarıyla yönetilmesi çözüm ve önlemleri bulunmalıdır. Mali bünyemiz, halka zarar vermeden, olabildiğince dışarıya ihtiyacımızı ve yoksulluğumuzu göstermeden yeterli gelir kaynaklarını sağlamak esasına dayanmalıdır." "Türkiye halkı uşak muamelesine tahammül edemez. Her uygar ulus ve hükümet gibi varlığının, özgürlük ve bağımsızlığının tanınmasında ısrar etmektedir." "Türk Ulusu, bağımsızlık ve egemenliğe sahip olmadıkça refah ve şeref olamayacağını gördüğü için, kendisini esir, ülkeyi sömürge veya malikane yapmak hevesinde olanların gaflet içinde olduğuna inanmaktadır." "Bir devlet kendi uyruklarına koyduğu bir vergiyi yabancılara koyamaz, gümrük işlemlerini ve resimlerini ülkenin ve ulusun ihtiyaçlarına göre düzenleyemez, yabancılar üzerinde yargı hakkını uygulayamazsa "bağımsız" olmadığındandır." "Ekonomimizin bağımsız olmaması yüzünden, ulusumuz yoksulluğa düşmüştür." (Atatürk). "Yeni Dünya Düzeni" veya "küreselleşme" denilen yöntem ve dayatmaların, devletlerin bağımsızlıklarını daha şimdiden tehdit etmeye başladığı görülmektedir.

G. BÖLÜNMEZ BÜTÜNLÜK:

a. Anayasa, tek hukuk ve yasa birliği, yasama, yürütme ve yargı birliği öngörerek “üniter devlet”i kurmuştur.

b. Anayasa, daha doğrusu, kurucu iktidar, üniter devlet yerine federal bir devlet öngörebilir miydi? Hayır. Çünkü, tarihi, sosyal, ekonomik, coğrafi ve kültürel etkenler, Türkiye Devletinin tek yapılı olmasını gerektirmiştir.

c. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, hem merkezden yönetimi hem de yerinden yönetimi esas alan tek yapılı bir devlettir. Bir yandan merkezden yönetimin bürokratik, hantal, halkı ve insanları yabancılaştıran, hizmeti tıkayan örgütleniş ve işleyişini önlemek için “yetki genişliği” esaslı kabul edilmiş, öte yandan il özel idaresi, belediye, köy ve özerk hizmet birimleri olan yerinden yönetim esaslı benimsenmiştir. Anayasa, idarenin bütünlüğü ilkesiyle, merkezi yönetim ve yerel yönetim arasında bir denge kurmuştur. Uyum ve birlik için de, idari vesayet ve benzeri ilkeler uygulanmaktadır.

d. Anayasa, federal bir devlet yapısına izin vermemiştir. Ayrışma yoluyla federe veya konfedere devlet için yapılan silahlı ve silahsız çalışmalar, bireylerin birlikte yaşama arzusunun üstün gelmesiyle başarılı olamamış; kimi alt kültürler Anayasa, yasama ve yargılama alanında özerklik taleplerini gerçekleştirme olanağı bulamamıştır.

e. Herhangi bir etkinlik, ister ülke, ister ulus bütünlüğüne yönelik olsun, sonuçta, devletin bölünmez bütünlüğünü tehlikeye sokar. Ülke bütünlüğünün hedef alınması, ulus bütünlüğünü; ulus bütünlüğünün hedef alınması ülke bütünlüğünü bozar. Anayasa ve yasa, bu değerleri birlikte ve ödünsüz, mutlak olarak korumayı amaçlamıştır.

f. Devletin ulusu ve ülkesiyle bölünmez “BÜTÜNLÜĞÜ” kavramı, Misak-ı Milli’nin 1. maddesinde, “.....islam çoğunluğu bulu-

nan yerleşik toprak parçalarının tümü hakikaten ve hükmen hiçbir sebeple ayırma kabul etmez küldür" biçiminde yer almıştır.

g. Türk ülkesine Türkiye, insan topluluğuna Türk Ulusu, devlete Türk Devleti denmesi, ulus bütünlüğü içinde yer alan farklı etnik kümeleri (alt kültürleri) görmeme anlamına gelmez.

h. "Türk Yurttaşlığı" kavramı, açıklamakta olduğumuz "bütünlük" kavramı ile çok yakından ilgilidir. Şöyle ki; "Anayasanın 66. Maddesinde *"Türk Devletine yurttaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür"* ilkesine yer verilmiştir. Bu ilke, evrensel bağlamda ülkesi ve ulusuyla bir bütün olan Türkiye Cumhuriyetinde bireysel insan hakları yönünden eşitliği sağlamak için getirilmiş, ulusu kuran herhangi bir etnik gruba ayrıcalık tanınmasını önleyen birleştirici ve bütünleştirici bir temel oluşturmuştur. Burada Türklük, ırka dayalı bir anlam taşımamaktadır. Her kökenden gelen yurttaşların yurttaşlığı ve ulusal kimliği anlamına gelmektedir. Bir kimsenin "Ben Türküm! Deyişi, "Türkiye Cumhuriyeti yurttaşım, Türk Ulusunun bir bireyiyim" anlamını taşır. Irka dayalı bir "Türklük" savı ve etnik kökenleri değiştirme ya da kaldırma anlamı yoktur. Yurttaşlık ve ulusal kimliğin getirdiği haklar yanında elbet sorumluluklar da vardır. Yurttaşlık ve ulusal kimlik, yurttaşların etnik kökenlerini yadsıma anlamına gelmez. Etnik kökenlerin gözetilmesi de yurttaşlık niteliğini ve ulusal kimliği zedelememeli ve etnik kökene dayalı ayrı ulus olma savlarına, dayanak yapılmamalıdır. Türk Ulusu içinde yer alan her kökenden yurttaş, hiçbir ayırım gözetilmeksizin istek ve başarılarına göre her görev ve işte çalışmış; Türkiye'in her yerinde, köyünde, kentinde yaşama, yerleşme, okuma, evlenme, gelişme ve yükselme ile ortak dil ve kültürden yararlanma ve katkıda bulunma olanağına kavuşmuştur. Böylece herkese ülkede her düzeyde tüm demokratik, siyasal ve yasal haklar tam eşitlikle tanınmıştır. Bu tarihsel oluşum nedeniyle "ülke ve ulusun bölünmez bütünlüğü" Anayasada vazgeçilmez ve ödün verilmeyen temel kural olarak yer almıştır. Tarihsel bir gelişme süreci içinde gerçekleşen, ayrılması olanaksız bir kaynaşma ve bütünleş-

me, eşitliğe dayanarak ırkçılığı reddeden Türk Ulusu gerçeğine karşı, ayrıcalığa, bölücülüğe ve sonuçta yok olmaya yol açacak davranışları insan hakları kapsamında görmek olanaksızdır.” (Anayasa Mahkemesi Kararı, 16.6.1994. 3/2 SPK).

i. Dil ve eğitimin “ülke ve ulusun bölünmez bütünlüğü”yle ilgisi Anayasa Mahkemesinin 23.11.1993 gün ve 1/2, SPK kararında şöyle açıklanmaktadır: “Bin yıldan beri birlikte yaşayan çeşitli soy ve kökenden gelen bireyler arasında Türkçe en yaygın dildir. Sadece resmi işlerde değil, ailede, günlük yaşamda ve eğitimde kısacası toplumsal ilişkilerin her alanında kullanılan ortak bir dil olmuştur. Türkçe’yi bilmeyen ve kullanmayan çok az kişi vardır. Ayrıca kapalı ve açık özel ortamlarda, ev ve işyerinde, basın ve sanat alanında yerel dillerin kullanılması da yasak değildir. Ulus bütünlüğü içinde yer alan kimi etnik grupların kendi aralarında kullandıkları yerel dillerin resmi dil yerine ortak iletişim ve çağdaş eğitim aracı olarak tanınması olanaklı değildir. Türkiye’de özellikle yasaklanan bir dil kalmadığı gibi, özel yaşamda birçok dil kullanılmaktadır. Anayasanın 42. Maddesinin son fıkrasında, Türkçe’den başka hiçbir dilin eğitim ve öğretim kurumlarında Türk yurttaşlarına ana dilleri olarak okutulup öğretilmeyeceği, uluslar arası anlaşmalar saklı tutularak kurula bağlanmıştır. Bu anayasal gerçek öğretim ve eğitim birliği ile ilköğretimin zorunlu olmasının ve bu yolla ulusal bütünlük ve dayanışmanın taşıdığı öneme bağlanmalıdır. Anayasanın 14. Maddesi, hak ve özgürlüklerden hiç birinin dil ayrımı yaratmak amacıyla kullanılamayacağını öngörmektedir.”

j. Anayasa Mahkemesi, “azınlık yaratmak” olgusunun ulus ve ülke bütünlüğünü bozacağını şöyle açıklamaktadır: “İrk ve dil farklılıklarına göre azınlık statüsü tanımak, ülke ve ulus bütünlüğü kavramıyla bağdaşmaz. Ülkemizde, etnik toplulukların kimliklerini belirtmeleri yasaklanmamış, ancak onların azınlık ve ayrı ulus olmadıkları, Türk Ulusu dışında düşünilemeyecekleri, devlet bütünlüğü içinde yer aldıkları kabul edilmiştir. Azınlığın sosyolo-

jik ve hukuksal tanımlarına uygun bir nitelik,kökenli yurttaşlarda bulunmadığı gibi, onları öbür yurttaşlardan ayıran herhangi bir kural da yoktur. Türkiye'nin her yerinde her yurttaş hangi kurala bağlı ise onlar da aynı kurala bağlıdır. Azınlıkların bağlı olduğu kuralların kaynağını andlaşmalar oluşturmakta,kökenli yurttaşlarla öbür yurttaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmamakta, bireysel hak ve özgürlüklerden sınırsız biçimde yararlanmaktadırlar. Esirgenen, yoksun kılınan, dar tutulan bir hak yoktur. İşçi, işveren, hekim, avukat, memur, subay, yargıç, milletvekili, bakan, Cumhurbaşkanı gibi her göreve gelebilmektedirler. Kimi yerel ve etnik köken özellikleri dışında, dil birliği, din birliği, tarihsel birlik vardır. Evlilikler nedeniyle kan bağılılığı oluşmuştur. Aynı yörede birlikte yıllardır yaşamaktadırlar. Sınırsız hakları, sınırlı haklara, ulusun kendisi olmayı azınlık olmaya dönüştürmenin anlamsızlığı açıktır. Anayasadaki "ulus bütünlüğü" ilkesinden uzaklaşıp, Türk ve Kürt Ulusları ayırımına gidilemez. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde, tek bir devlet ve tek bir ulus vardır, birden çok ulus yoktur. Türk Ulusu içinde değişik kökenli bireyler olsa da hepsi Türk yurttaşıdır. Tarihsel bir gerçek olan "Türk Ulusu" olgusu yerine, ırkçılığa dayanan ayrılıklar, azınlıklar...kabul edilemez." (Bkz. 14.2.1997 gün ve 1/1 sayılı SPK kararı).

Bu bakımdan, milli, dini, kültür, mezhep, ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar yaratılamaz, azınlıklar yaratılarak ulus bütünlüğü bozulaamaz.

Ülkemizde Lozan Andlaşması ile kabul edilen azınlık dışında bir azınlık yoktur. Lozan anlaşması, yalnız Müslüman olmayanları azınlık kabul etmiştir. Ancak Müslüman olmayanlara da Müslümanların yararlandıkları medeni ve siyasi haklardan yararlanma olanağı sağlanmış, yasalar önünde din ayrımı yapılmaksızın herkesin eşit olduğu belirtilmiştir. Azınlık bulunmaması yalnız Lozan Andlaşmasının bir gereği olmayıp, hukuki ve fiili bir gerçektir.

Ülkemizde resmi dilin dışında bazı dillerin bilinmesi veya yer yer konuşulması azınlık yaratmaz. Tüm siyasi, sosyal, ekonomik

ve kültürel alanlarda olduğu gibi her bir alanda bütün haklara sahip ve borçlara eşit bir biçimde yükümlü olan tek bir ulusun evlatları arasında azınlıktan söz edilemez. Bir ülkede resmi dilin her yurttaş tarafından bilinmesi, hangi alanda olursa olsun eşitlik ilkesinin hakkıyla uygulanabilmesi, devlet işlerinin çabuk ve güvenli bir biçimde yürütülmesi bakımından yararlı hatta zorunludur. Bu bakımdan resmi dili, genç, ihtiyar, kadın, erkek her yurttaşın bilmesini sağlamak devletin görevi olmalıdır. Her din, mezhep, dil ve ırk topluluğuna azınlık statüsü tanınması, ulus ve ülke bütünlüğü kavramıyla bağdaşmaz. Ayrımcılığa yönelik kültürel kimlik tanınması istemleri zamanla bütünden kopma eğilimine girer.

k. Anayasa, bölgeler için özerklik ve özyönetim adı altında ayrılık getiren yöntemlere kapalıdır.

l. Egemenliğin ulusta olması, Anayasanın koyduğu ilkelere göre yetkili organlar eliyle kullanılması ve egemenliğin kullanılmasının hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaması, ulus bilincinde birleşenlere tanınmış bir haktır.

m. "Bölünmez bütünlük" ilkesi, devletin bağımsızlığı ile ülke ve ulus bütünlüğünün korunmasını da kapsar. Kuruluşundan beri tekil devlet olan Türkiye Cumhuriyeti'ni, insan hakkı sorunları ileri sürülerek parçalamaya yönelik girişime, azınlık taleplerine izin verilemez. Tekil devlet esasına göre düzenlenen Anayasada federatif devlet sistemi benimsenmemiştir. Bu nedenle siyasal partiler, Türkiye'de federal sistem kurulmasına programlarında yer veremezler ve bu yapıyı savunamazlar. Devlet yapısında "bölünmez bütünlük" ilkesi; egemenliğin ulus ve ülke bütünlüğünden oluşan tek bir devlet yapısıyla bütünleşmesini gerektirir. Ulusal devlet ilkesi, çok uluslu devlet anlayışına olanak vermediği gibi böyle düzende federatif yapıya da olanak yoktur. Federatif sistemde federe devletler tarafından kullanılan egemenlikler söz konusudur. Tekil devlet sisteminde ise, birden çok egemenlik yoktur. "Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmezliği" kuralı, azınlık yaratılmamasını, bölgecilik ve ırkçılık yapılmamasını ve eşitlik ilkesinin korunmasını içer-

mektedir. "Egemenlik" ve "devlet" kavramlarının, "ulus" kavramıyla bütünleşmesi, devletin herhangi bir etnik kökenden gelenlerle ya da herhangi bir toplumsal sınıfla bütünleştirilmesine engeldir. Bunun nedeni; ulusun çeşitli toplumsal sınıflardan oluşmasına karşın sınıflarüstü bir kavram olmasıdır. Bunun için, egemenliğin kullanılmasını tek bir toplumsal sınıfa bırakan ya da bir toplumsal sınıfı egemenliğin kullanılmasından alıkoyan veya egemenliği bölen düzenlemeler "bölünmez bütünlük" ve "tekil devlet" ilkesine ters düşer. Anayasadaki "Türk Millîti" tanımı içinde dinsel inanç ve etnik kökeni ne olursa olsun her yurttaş tam eşitlikle yer almakta, bu tanım köken özelliklerinin açıklanıp kullanılmasını yasaklamamaktadır.

IV. SINIRLAMA:

1. SINIRLAMANIN İÇ HUKUKTAKİ YERİ:

Temel hak ve özgürlükler, devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünün korunması amacıyla, Anayasanın sözü ve ruhuna ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak yasayla sınırlanabilir (md. 13).

Hak ve özgürlükler, Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünü bozmak amacıyla kullanılamazlar (md. 14).

Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir Devletin hakimiyeti altına koymağa veya Devletin istiklalini tenkise veya birliğini bozmağa veya Devletin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmağa matuf bir fiil işleyen kimse ölüm cezası ile cezalandırılır (Türk Ceza Kanunu md. 125).

2. SINIRLAMANIN ULUSLARARASI DAYANAKLARI:

Herkes hak ve özgürlüklerini başkalarının haklarına zarar vermeden kullanmalıdır.

Hak ve özgürlükler, bir toplumda ahlakın, kamu düzeninin ve genel refahın HAKLI GEREKLERİNİ YERİNE GETİRMEK AMA-CIYLA yasayla sınırlanabilir.

Bu hak ve özgürlükler hiçbir zaman Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı olarak kullanılamaz (BM Evrensel İnsan Hak-ları Bildirisi md. 29).

Bu bildirinin hiçbir ilkesi, herhangi bir devlete, zümreye ya da kişiye, Bildiride yer alan hak ve özgürlükleri yok etmeye yönelik bir faaliyete girme ya da eylemde bulunma hakkını verir biçimde yorumlanamaz (Evrensel İnsan Hakları Bildirisi md.30).

Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda zorunlu tedbirler niteliğinde olarak ulusal güvenlik, kamu güvenliği, barış ve düzenin sağlanması ve suç işlemenin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlanabilir. Bu madde, bu hakla-rın kullanılmasında silahlı kuvvetler ve kolluk güçleriyle devletin yönetim katlarında görevli olanlar hakkında yasal sınırlamalar konmasına engel değildir (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi md. 11/2).

Bu Sözleşme kurallarından hiç biri, bir Devlete, topluluğa veya kişiye, Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerin yok edilmesine veya burada öngörüldüğünden daha geniş ölçüde sınırlamalara uğ-ratılmasına yönelik bir faaliyete girişme ya da eylemde bulunma hakkını sağladığı biçiminde yorumlanamaz (Avrupa İnsan Hakla-rı Sözleşmesi md. 17).

(Katılan Devletlerin egemenlik, eşitlik, egemenliğe sıkı sıkıya bağlı haklara saygı), (tehdide ya da kuvvet kullanmaya başvur-maktan kaçınma), (sınırların dokunulmazlığı), (Devletlerin ülke bütünlüğü), (uyuşmazlıkların barışçı yoldan çözümü), (içişlerine karışmaktan kaçınma) gibi ilkeler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansında kabul edilmiştir.

Katılan Devletlerin bağımsızlığını, egemen eşitliğini ya da toprak bütünlüğünü ihlal eden faaliyetlere (dışarıdan yapılan tazyik, cebir ve yıkıcılık içeren faaliyetler dahil) karşı demokratik kurumları savunmak gerekir. Her türlü terörist eylemleri, yöntemleri ve uygulamaları suç olarak kabul ediyoruz (Paris Şartı, 'Güvenlik' Bölümü).

İrk, dil, din, renk ayrımı gözetilmeksizin ülkesine ait bütün insanları temsil eden bir hükümete sahip egemen ve bağımsız bir devlet, ülke bütünlüğünü ve siyasi birliğini parçalayacak eylemleri önleyebilir (BM. Viyana İnsan Hakları Konferansı Deklarasyonu).

3. DEVLETİN ULUSU VE ÜLKESİYLE BÖLÜNMEZ BÜTÜNLÜĞÜNÜN "EYLEMSEL ETKİNLİKLE" BOZULMASI:

ÖRNEK:

"TCK'nun 125. maddesinde; Anayasanın 14. Maddesinde açıklanan ülke ve ulus bütünlüğünü parçalamaya yönelik eylemler tanımlanmış olup; anılan bu madde, "Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hakimiyeti altına koymağa veya Devletin istiklalini tenkise veya birliğini bozmaya veya Devletin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmağa matuf bir fiil işleyen kimse ölüm cezası ile cezalandırılır." hükmünü içermekte,

168. maddesinde ise; "Her kim 125, 131, 146, 147, 149 ve 156. Maddelerinde yazılı cürümleri işlemek için silahlı cemiyet ve çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çetede amirliği ve kumandayı ve hususi bir vazifeyi haiz olursa, onbeş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkûm olur. Cemiyet ve çetenin sair efradı onyıldan onbeş yıla kadar ağır hapisle cezalandırılır." denilmektedir.

TCK'nun 125. maddesi yasa koyucunun gösterdiği gerekçeye göre iki hususu ihtiva etmektedir:

1. Devlet topraklarını veya bunlardan bir kısmını yabancı bir devletin hakimiyetine tabi tutmak veya Devletin istiklalini azaltmak kastına matuf fiiller,

2. Devletin hakimiyeti altında bulunan bir toprağı anavatandan ayırmağa matuf fiiller

TCK'nun 125. maddesindeki suçun faili "kimse"dir. Bu nedenle bu suçun bir Türk yurttaşı tarafından işlenmiş olması şart değildir. Yabancıların da bu suçu işlemeleri mümkündür.

Suçun maddi unsuru:

1. Devletin topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir Devletin egemenliği altına koymaya yönelik eylemler,

2. Devletin bağımsızlığını azaltmaya yönelik eylemler,

3. Devletin birliğini bozmaya yönelik eylemler,

4. Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya yönelik eylemlerdir.

Suçun manevi unsuru "genel kasıt"tır.

Maddedeki suçun oluşumu için eylemin "matuf fiil"e yönelik olması gerekir.

Matuf fiil;

1. Devletin topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hakimiyeti altına koymak,

2. Devletin istiklalini tenkis,

3. Devletin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmak, biçiminde tadadi ve tahdidi olarak

sayılmış olup, suçun tamamlanması için sonucun gerçekleşmesi aranmaz, eylemin amaca yönelik sonucu elde etmeye uygun ve elverişli bulunması ve elverişli vasıtalarla icra hareketlerine başlanmış olması gerekir. Eylemin elverişli araçlarla icra hareketi niteliğinde bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinde; sanığın örgütsel bağlılığı, örgütün ülke genelindeki organik bütünlüğü, toplumdaki etkinliği göz önüne alınmalı ve suç niteliği buna göre belirlenmelidir.

TCK'nun 168. Maddesinde düzenlenen, silahlı çeteyi oluşturduktan sonra amaç suçlardan herhangi birine yönelik elverişli fiilleri işleyen kimse 168. Maddeye göre değil, o amaç suçtan dolayı cezalandırılır.

Sanık A.Ö.; yasa dışıterör örgütünü kurmuş, bu örgütün gelişmesini sağlamış, örgüt militanlarının askeri ve siyasi eğitim görmelerini temin etmiş, aldığı kararla, verdiği emir ve talimatlarla çok sayıda silahlı saldırı, yol kesme, bomba atma, sabotaj, silahlı soygun, adam kaçırmaya, güvenlik güçleri ile silahlı çatışma, intihar saldırıları gibi vahim eylemler gerçekleştirilerek binlerce sivil vatandaş, asker, polis, köy korucusu ve kamu görevlisinin öldürülmesi ve yaralanmasına neden olmuştur.

Sanığın kurucusu ve lideri olduğu.....örgütünün amacı "Devletin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırarak bağımsız bir devlet kurmak" olduğuna göre, bu amaca yöneldiğinde kuşku bulunmayan eylemler mahiyetleri itibarıyla ülke bütünlüğü için ciddi, büyük ve yakın bir tehlike doğuracak hüviyet arzettiğinden, sanığın kurduğu silahlı çete niteliğindeki.....örgütünün vahim olan bu olayları, sanığın emir ve talimatlarıyla fiilen gerçekleştirmiş olması karşısında; TCK'nun 168. Maddesinin sanık hakkında uygulanmasına imkan bulunmamaktadır.

Örgütü kuran, başkanlığını yapan, sevk ve idare ederek emir ve talimatları ile eylemler yaptıran sanığın, bu maddenin uygulanmasında bizzat silah kullanması şart olmayıp, meydana gelen olayların sonuçlarından sorumlu olması da yasa gereğidir.” (9. CD. 22.11.1999, 1296/3623).

TCY'nın 125. Maddesinde yaptırıma bağlanmış olan suç, bir tehlike suçu olup, maddede yönelik amaca yönelik ve sonucu oluşturmaya elverişli fiilin işlenmesi halinde oluşur. Suçun tamamlanması için neticenin gerçekleşmesi aranmaz. Eğer sonuç gerçekleşmişse artık o eylemi cezalandırma olanağı ortadan kalkar. Eylemin sonucu elde etmeye elverişli olup olmadığını, soyut ve genel belirleme dışında işlenme biçimi, zamanı ve diğer somut özellikleriyle birlikte değerlendirilerek saptanması gerekir. Eylemin elverişli araçlarla icra hareketi niteliğinde bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinde sanığın örgütsel bağlılığı, örgütün ülke genelindeki organik bütünlüğü, toplumdaki etkinliği göz önüne alınarak suç niteliği belirlenmelidir (CGK. 22.10.1990, 143/251).

4. DEVLETİN ULUSU VE ÜLKESİYLE BÖLÜNMEZ BÜTÜNLÜĞÜNÜN “DÜŞÜNSEL ETKİNLİKLERLE” BOZULMASI:

Herhangi bir eylemsel etkinlik söz konusu olmadan;

a. Ulusal ve üniter devletin etnik farklılıklara göre TARTIŞILMASI,

b. Bir etnik grubun kültürel kimliğinin tanınmasına yönelik TALEPLERİ,

c. Türkçe'den başka dil ve kültürleri KORUMA, GELİŞTİRME, YAYMA GİRİŞİMLERİ,

d. Devletin bağımsızlığı konusunda farklı ve aykırı düşüncelere sahip olmak ve bunları anlatmak,

e. Devletin ulusu ve ülkesiyle “bölünmez bütünlüğü”ne aykırı söz SÖYLENMESİ ve yazılar YAZILMASI,

f. Anadille eğitim veya eğitimde anadilin yardımcı/ikincil öğreniminin İSTENMESİ,

g. “Ana dille” gerçekleştirilecek iletişim olanaklarından (televizyon, radyo, gazete, dergi vb...) yararlanma girişimleri,

h. Egemenliğin bir kişiye, bir zümreye veya bir sınıfa bırakılmasının uygun olacağı kanısında bulunmak ve bunu açıklamak,

i. Azınlık yaratmadan, yalnızca ülkede ırk ve dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek,

j. Kendilerinin “etnik grup” veya “alt kültür” değil ayrı bir “ulus” olduğunu söylemek ve yazmak,

k. Çok hukukluluğu istemek,

l. Federe devlet, özyönetim, özerklik istemek ve savunmak,

.....

“Bölünmez bütünlüğü” bozar mı? Tüm bireylerin ve kümelerin aynı “bölünmez bütünlük” anlayışında olmaları tabii ki mümkün değildir. Yerleşik hukuk ve siyaset sisteminin kabul ettiği “bölünmez bütünlük” anlayışı, bazı birey ve topluluklar tarafından benimsenmeyebilir. Daha açık anlatımla, yerleşik anlayış bazı etkenlerin “bölünmez bütünlüğü” bozacağını kabul etmesine karşın, kimi birey ve kümeler aynı etkenlerin bütünlüğü bozmayacağı, tersine bu bütünlüğü daha da kuvvetlendireceği kanısında olabilirler.

Bunu nasıl ayıracağız. Elimizde ulusal ve uluslararası hukukun sağladığı olanaklar vardır. Bu olanakları kullanarak değerlendirme yapmalıyız:

a. Bireylerin anlatım özgürlüğü vardır. Anlatım özgürlüğü olmadan, demokrasi olmaz. Demokratik toplumlarda anlatım özgürlüğü; ters düşme, muhalefet etme, aykırı gelme, farklı olma, itiraz etme hakkını ifade eder ve güvence altına alır. Şok edici, taciz ve rahatsızlık edici anlatımların ortaya getirilmesine tahammül edilmelidir. Bunlar hoş karşılanmayabilir, ancak onlara katlanılmalıdır.

b. Anlatım özgürlüğü ne kadar önemli ve hayati olursa olsun "mutlak" bir hak değildir. Sınırlanabilir. Ancak sınırlama istisna olmalıdır.

c. Savaş, ırkçılık, terörü, bölücülüğü tahrik etmeyen, devletin ulusu ve ülkesiyle bölünmez bütünlüğü için yakın, somut, ciddi tehlike oluşturmeyen her türlü düşünce açıklamaları serbest olmalıdır. Demokratik toplumlar, toplumsal gereksinim baskısı bulunmadığı sürece, hiçbir anlatımın sınırlanmasını kabul etmemektedirler. Kuşkusuz "toplumsal gereksinim baskısının" ne zaman var olduğunu veya olmadığını önceden saptamak kolay değildir. Yönetmelik ve yargısal uygulamalarla bunun ölçütleri ortaya konmaktadır.

d. Anlatım özgürlüğü çerçevesinde ele alındığında, düşünsel etkinliklerin örneğin bilim ve sanat özgürlüğü, iletişim özgürlüğü, toplanma ve gösteri yürüyüşü ve örgütlenme özgürlüğünün kullanımı ile "bölünmez bütünlüğün" bozulup bozulmadığı, veya bozulma ihtimalinin ciddi ve yakın olduğu ancak somut olayın özellikleri göz önünde tutularak değerlendirilebilir. İnsan hakları, hukuk devleti ve demokrasi ilkeleri bu değerlendirmede bize yardım edecektir.

e. Devletin ulusu ve ülkesiyle bölünmez bütünlüğünü bozacak nitelikteki eylemlerin ve düşünsel etkinliklerin başarıya ulaşması halinde, yaptırım uygulamanın, müdahale etmenin, tedbir almanın mümkün olmayacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü, bütünlüğün somut olarak bozulmasının beklenmesi halinde, iş

işten geçmiş olabilir. Bozulma tehlikesi doğmuşsa ve bu tehlike yakın ve ciddi ise müdahale edilmeli ve tedbir alınmalıdır.

f. Müdahale güdülen meşru amaçla orantılı olmalıdır. Haklılık ve orantılılık aşıldığı takdirde, "bütünlüğü korumak" veya "bütünlüğün bozulmasını önlemek" gibi meşru amaçların dışına çıkmış olur.

g. Eylemsel etkinlikler için Yargıtay'ın gerekçe yapmaya başladığı; "ciddi", "somut", "yakın", "büyük" tehlikenin bulunup bulunmadığı "düşünsel etkinlikler"de de aranmalıdır.

h. Toplum, bölünmez bütünlüğe yönelen düşünsel ve eylemsel bir etkinliğin sınırlanabilmesi için onun bu bütünlüğe "ciddi", "somut", "büyük", "ciddi" tehlike oluşturmaya gerektiğine inanmaktadır. Devlet bu yaklaşımdan uzaktır, Bu uzaklık, bölünmez bütünlüğe gösterilen duyarlılıktan doğan kaygılardan kaynaklanmaktadır. Ancak ülke bütünlüğü çok ciddi bir bölücü başkaldırı ile tehdit altındayken, ulusu oluşturan insan topluluklarının birlikte yaşama arzusu, bin yıllık ortak geçmişe bağlılık ve çağdaş ve demokratik bir Türkiye'yi birlikte inşa etme kararlılığı sayesinde bu tehdit önemini yitirmiştir.

i. Tüm insan haklarının sorumluluk duygusuyla kullanılması gerekir. İnsan hakları kültürü yerleşse, hak ve özgürlük kullanımının bir sorumluluk gerektirdiği bilinse...insan haklarının tüm ilişkilerin özeği olması daha da kolaylaşır. O zaman, hak ve özgürlük kullanımının "Devletin ulusu ve ülkesiyle bölünmez bütünlüğünü" bozmaya veya yok etmeye yönelmesi söz konusu olmayacaktır.

j. Devletin ulusu ve ülkesiyle bölünmez bütünlüğünü korumak gerekçesiyle ne gibi önlemler almak gerektiği üzerinde durulurken, bireysel ve düşünsel etkinliklerle bu bütünlüğün bozulmamasına çaba gösterilmektedir. Özellikle "ayrılıkçı/ırkçı/bölücü" ve "dinci/ümmeçî/şeriatçı" saldırıların bu bütünlüğe büyük çapta za-

rar verdiği/vermeye devam ettiği açıktır. Her iki saldırıyı savuşturmak, etkisiz duruma getirmek veya yok etmek uzun süreli ve aralıksız bir mücadeleyi gerektiriyor. Ancak "küreselleşme" veya "yeni dünya düzeni" denilen dayatma da, "bölünmez bütünlük" için çok büyük bir tehlike olduğu halde, bunun için önlem alınamamaktadır. Ulusun birliğini, devletin tekliğini, ülkenin tümlüğünü tehdit eden bu en büyük tehlike mutlaka görülmelidir. Yakın bir gelecekte, ulusları, devletleri, ülkeleri parçalayacak, alt kültür ve ekonomik faktör alanlarına ayrılmasını sağlayacak evrensel ve bölgesel güçlerin saldırıları başlayacaktır. Bunun işaretlerini görmemek mümkün değildir. Şöyle ki; Avrupa Birliği, yakın bir gelecekte üye devletlerin federasyonu veya konfederasyonu değil, halklar dedikleri bir ulusu oluşturan çeşitli etnik kümelerin veya alt kültürlerin birliği haline dönüştürülecektir. Amaç, ulusları, devletleri ve ülkeleri yok etmek, alt kültürleri üste ve öne çıkarmaktır. "Çok hukukluluk" istemlerinin de, bu gidişe, bilerek veya bilmeyerek ayak uydurduğu görülmektedir.

Çözüm, insan hakları, demokrasi, hukukun egemenliğini bütün gerekleriyle gerçekleştirmek, uluslaşmadan çağdaşlaşamayacağını görmek, toplumsal barışın en büyük aracı olan laik devlet ve toplumu yaratmak ve yaşatmak, başka devlet ve uluslarla ve onların kurdukları birliklerle yakın bir ilişki içine girerken ulusal devletin bağımsızlık ve egemenliğini tehlikeye sokmamak, bilgi çağını yakalamak ve bilgidен "azami ölçüde" yararlanarak ulusça bilginin ve bilimin öncülüğünde yaşamak, ulustaki "birlikte yaşama arzusunu" geliştirmek, ulusal, bilimsel, gerçekçi, uygulamalı, laik, karma, çağdaş, kalkınmaya hizmet eden, fırsat eşitliğine dayanan, uzlaşmacı erdemler kazandıran...eğitimi gerçekleştirmek, adaletsizlik, haksızlık, eşitsizlik, yoksulluk, çaresizlik gibi etkenleri ortadan kaldırmak, bireyleri devlet ve kamu yaşamının merkezine yerleştirmek ve onlara güvenmekte.....yatıyor. Bütünlüğü bozmaya yönelik birkaç örgütün üzerine silahla giderek ve onları ortadan kaldırarak, bütünlüğün sağlam zeminlerde ve sonsuza kadar korunup sürdürülmesi olanaksızdır. Sorun çok ciddi olduğuna göre, ön-

lemeler de çok ciddi olmalı, “ulusal bir bakış” ve “yaklaşımı” gerektirmelidir. Aksi halde “Devletin ulusu ve ülkesiyle bölünmez bütünlüğünü korumak” ilkesinin Anayasaya konulması, etkili olmaz ve “edebi söz” düzeyinde kalır.

KISALTMALAR:

Any: Anayasa

Md: Madde

SPK: Siyasi Parti Kapatma

Bkz: Bakınız

CD: Ceza Dairesi

CGK: Ceza Genel Kurulu

TCK: Türk Ceza Kanunu